मो.नं. ९८५४०८७८८८

घ्याङलेख गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

हायुटार, सिन्धुली
वागमती प्रदेश, नेपाल

प.सं. :- ०७९/०८०
च.नं. :- १८९९

मिति :- २०८०/०३/२५

विषय :- वार्षिक प्रतिवेदन पठाईएको सम्वन्धमा ।

श्री आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय
बागमती प्रदेश, हेटौंडा

प्रस्तुत विषयमा यस घ्याङलेख गाउँपालिका हायूटार, सिन्धुलीको न्यायिक समिति बाट आर्थिक वर्ष २०७९/२०८० साउन देखि असार सम्म भए गरेका कार्यहरुको वार्षिक प्रतिवेदन तयारी गरी पाना-२२ यसै साथ संलग्न राखी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

बोधार्थ

श्री संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय,सिंहदरवार काठमाण्डौ
श्री सिन्धुली जिल्ला अदालत, सिन्धुली
श्री जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली
श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुली

....
रामकुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

न्यायिक समितिको

वार्षिक प्रतिवेदन २०७९–२०८०

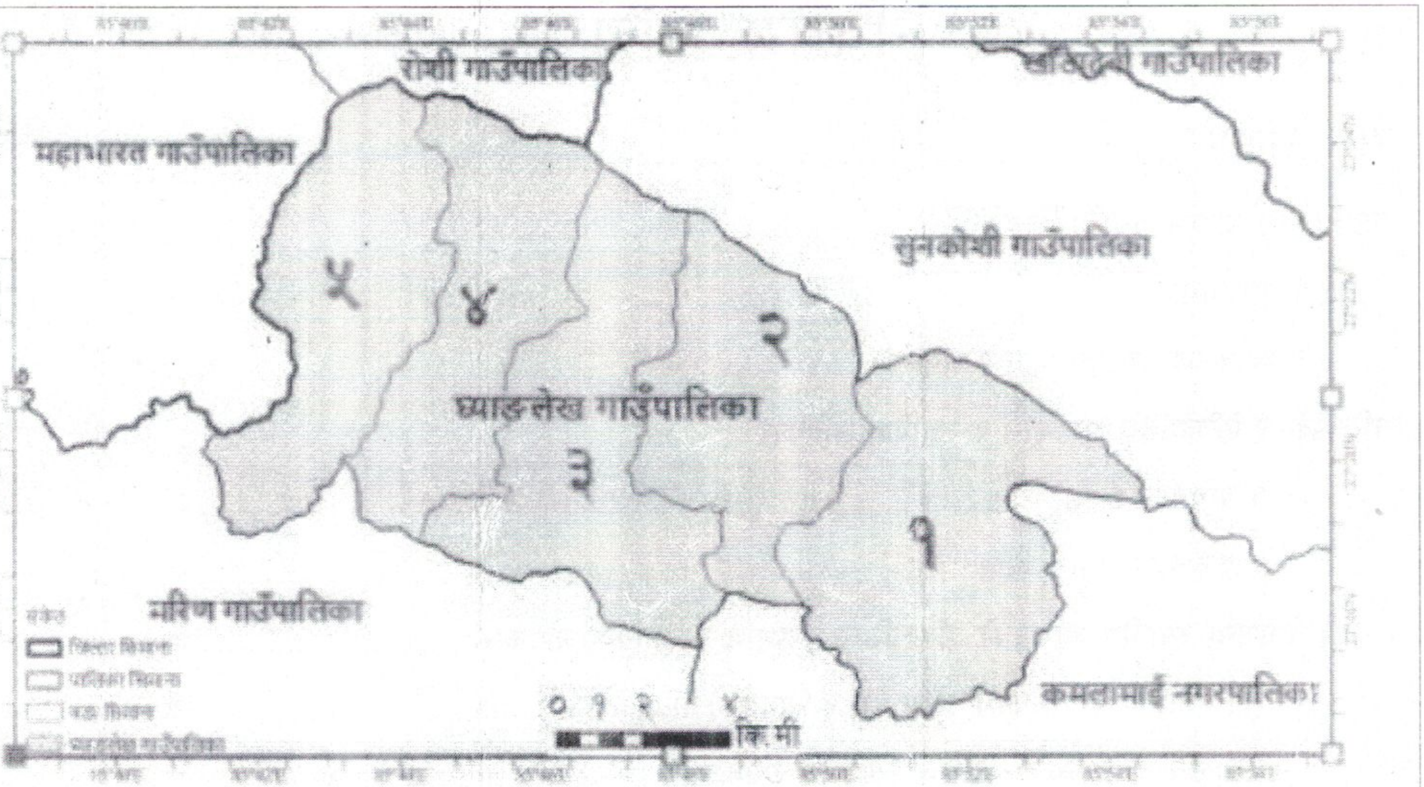

२०७९ श्रावण देखि २०८० असार मसान्त सम्म

घ्याङलेख गाउँपालिका हायुटार,सिन्धुली

बागमति, प्रदेश

विषय सूचि

सार संक्षेप १

परिच्छेद–१ प्रारम्भ तथा परिचय... ३

१.१ पृष्ठभूमि... ३

१.२ घ्याङलेख गाउँपालिकाको परिचय... ५

परिच्छेद–२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र न्यायिक अधिकार ७

२.१ प्रतिवेदनको उद्देश्य... ७

२.१ प्रतिवेदन तयारी विधि... ७

२.३ नेपालमा स्थानीय शासनको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र न्यायिक अधिकार ८

२.३.१ स्थानीय शासनको विकासक्रम र न्यायिक अधिकार... ८

२.३.२ संवैधानिक विकासक्रम र न्यायिक अधिकार... ९

२.३.३ कानुनी विकासक्रम र न्यायिक अधिकार... ११

२.४ स्थानीयतहको वर्तमान स्वरुप र न्यायिक अधिकार ११

२.५ न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र.. ....१२

२.६ क्षेत्राधिकार तथा क्षेत्राधिकार प्रयोग र न्यायिक तथा कार्य सम्पादन प्रक्रिया.......................१३

२.६.१ क्षेत्राधिकार... १३

२.६.२ अधिकार क्षेत्रको प्रयोग... १४

२.६.३ न्याय सम्पादन प्रक्रिया... १६

परिच्छेद–३ वार्षिक प्रगति विवरण....................... .... १८

३.१ न्यायिक समिति सम्वन्धी व्यवस्था... १८

३.२ सम्पादित क्रियाकलापहरु... १८

३.३ न्यायिक समितिको वैठक व्यवस्थापन... १९

३.४ गाउँपालिकाका कानूनहरुको विवरण..२१

३.५ अनुगमन सम्वन्धी व्यवस्था २३

३.६ मुख्य उपलब्धी २३

३.७ स्थानीय तहमा न्यायिक समिति : अवसर २४

३.८ स्थानीय तहमा न्यायिक समिति : चुनौती २५

३.९ सुझाव २५

३.१० न्यायिक समिति र अपेक्षा २६

सार संक्षेप :–

नेपालको संविधान २०७४को धारा २१७ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिका स्तरमा विवाद निरुपण गर्न न्यायिक समिति रहने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ८ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म स्थानीय तहमा न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार तोकिएको छ र न्याय सम्पादन प्रक्रिया सम्वन्धी व्यवस्था स्थानीय न्यायिक प्रयोजनका लागि संवैधानिक ईतिहासमा पहिलो पटक भएको हो । संविधानमा उल्लेखित व्यवस्था लाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने दायित्व स्थानीय तहमा रहेको छ । देश भरिका ७५३ वटै न्यायिक समितिबाट न्याय सम्पादन गर्ने ,यस प्रणालीबाट जनताको न्यायमा पहुँच सरल र सहज बनाउन मद्दत पुग्ने विश्वास लिएको छ साथै विवाद समाधानका वैकल्पीक उपायहरु अवलम्वन गर्दा न्यायिक प्रक्रिया जित जितको अवस्था सुनिश्चित हुने र न्याय प्रतिको सन्तुष्टि तथा विश्वास बढ्नुका साथै विवाद निरुपणलाई कम खर्चिलो,कम झनझटीलो तथा मेलमिलाप मुलक प्रक्रियाबाट समाधान गर्न गराउन योगदान पुग्ने अपेक्षा गरीएको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छद ८ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म स्थानीय तहहरु लाई न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार तोकिएको र न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई थप व्यवस्थित गर्न घ्याङलेख गाउँपालिका न्यायिक समितिले उजुरीको कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने (कार्यविधि) ऐन २०७५ समेत जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । निर्दिष्ट कानुनको अधिनमा रहि न्याय सम्पादन कार्यलाई पारदर्शी बनाउन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ५३ (१) बमोजिम घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति, समितिको सचिवालय तथा कानून ईकाइबाट सम्पादन गरिएको कार्यहरुको अभिलेखिकृत गर्ने,स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ५३ (१) बमोजिम घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति,सचिवालय तथा कानुन ईकाईबाट सम्पादन गरीएका कार्यहरुको वार्षिक विवरण अध्यक्ष मार्फत गाउँ सभामा पेश गर्ने, न्यायिक समितिबाट सम्पादन भएका कार्यहरु पेश गर्ने उद्देश्यले यो प्रतिवेदन तयार गरीएको छ । न्यायिक समिति अर्न्तगत कार्य सम्पादन गर्दा दैनिक प्रशासनिक तथा नियमित कार्यहरु सफलता पुर्वक सम्पादन गरीनु,,दैनिक प्रशासनिक तथा नियमित कार्यहरु सफलता पुर्वक सम्पादन गरिनु न्यायिक समितिका **१०** वटा वैठक संचालन भएको थियो । न्यायिक समिति समक्ष पेश हुन आएका /भएका विभिन्न **५** वटा उजुरीहरुको वारेमा छलफल गरी आवश्यक कारवाही गरिएको छ । उक्त उजुरी मध्ये **४** वटा फछ्यौट भएको र **१** वटा फछ्यौटको प्रक्रियामा रहेका छन् भने सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र बाट ४ वटा विवाद समाधान भएको छ, । गाउँपालिकाको कार्य सम्पादन गरिएको कार्यहरु अर्न्तगत विभिन्न विधेयक तथा कार्यविधिहरुको मस्यौदा तयार गरि समिति मार्फत प्रक्रिया अनुसार कानुनको रुपमा प्रमाणीकरण गराई कार्यान्वयन गरिएको छ ।

सरकार संचालनमा महत्वपूर्ण अङ्गहरु मध्ये न्यायपालिका एक महत्वपूर्ण अङ्ग रहेको छ, व्यवस्थापिकाले तयार गरेको कानून कार्यपालिकाले कार्यान्वयन गर्छ । यस क्रममा कानुनमा देखिएका अस्पष्टतालाई व्याख्या गर्ने र विवाद निरुपण गर्ने काम न्यायपालिकाले गर्छ । लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको स्थापना पछि स्थानीय तह देखि नै सुदृढ एवम् सबल बनाउनको लागि स्थानीय नेतृत्व,स्थानीय कानुन र स्थानीय सरकारको व्यवस्थापनका लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐनले स्थानीय तहमा न्यायिक समितिको व्यवस्था गरेको छ । उल्लेखित विवादका विषय बाहेकका विषयहरु पनि न्यायिक समितिले मेलमिलापका माध्यमबाट टुङ्गो लगाउनु पर्छ न्यायिक समितिमा निवेदन वा फिराद पेश भएपछि विपक्षीका नाउँमा म्याद पठाउने,प्रतिउत्तर बुझ्ने,प्रमाणको

घ्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
ह्यूटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

परिक्षण,साक्षी परीक्षण गर्ने, मेलमिलापका लागि दुवै पक्षलाई उत्प्रेरित गर्ने लगायत सबै प्रक्रिया टुङ्ग्याएर मात्र समितिले निर्णय गर्नु पर्ने व्यवस्था अवसरको रुपमा रहेकोछ ।

स्थानीय स्तरमा अदालती अभ्यासको सुरुवात निकै नै सकारात्मक र प्रभावकारी कदम भए पनि न्याय सम्पादन गर्दा देहाय चुनौतिहरु रहेकाछन् ।

- न्याय सम्पादनका क्रममा कानूनी ज्ञानको अभाव हुनु तथा प्राविधिक ज्ञानको कमी रहनु,
- यथेष्ट प्रमाणको मूल्याङ्कन नगरी फैसला हुन सक्ने,
- चुनाव बाट आएका जनप्रतिनिधि ईजलासमा हुने भएकाले राजनीतिक पूर्वाग्रहीपन हुनसक्ने,
- कुनै पनि मुद्दामा सीधै जिल्ला अदालतमा जान सकिने भएकाले राजनीतिक रुपले फरक विचारका व्यक्तिहरु सीधै जिल्ला अदालतमा मात्र जान सक्ने ।

न्यायिक समितिबाट न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउन संघिय सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारबाट न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिको लागी समय समयमा कानुन सम्वन्धी तालिमहरु संचालन गरिनु पर्ने, न्यायिक समितिको सचिवालय तथा कानुनी ईकाइमा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न न्याय तथा कानुन सम्वन्धी सेवाकालीन तालीम संचालन गराई क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनु पर्ने, न्यायिक समिति मार्फत भए गरेका काम कारवाहीहरुका नियमित अनुगमन गरी पृष्टपोषण गर्नु पर्ने सुझाव तथा अपेक्षा समेत प्रतिवेदनमा उल्लेख गरीएकोछ ।

परिच्छेद – १ प्रारम्भ तथा परिचय

१ . १ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले गाउँपालिका तथा नगरपालिका स्तरमा विवाद निरुपण गर्न न्यायिक समिति रहने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय न्यायिक प्रयोजनका लागि यो व्यवस्था नेपालको संवैधानिक इतिहासमा पहिलो पटक भएको हो । संविधानको उल्लेखित व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने दायित्व स्थानीय तहमा रहेकोछ ।

नेपालको संविधानको भाग ५ धारा ५६ (१) मा "संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मुल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तहं गरी तीन तहको हुनेछ" भन्ने उल्लेख छ । संविधानको ५६(२) का नेपालको "राज्य शक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले यस संविधान र कानुन बमोजिम गर्नेछन्"भनि स्पष्ट पारिएको छ । नेपालको संविधानको धारा २१७ को उपधारा (१)मा कानुन बमोजिम आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विवाद निरुपण गर्न गाउँपालीकाले गाउँपालीकाको उपाध्यक्ष र नगरपालीकाले नगरपालीकाको उपप्रमुखको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय एक न्यायिक समिति रहने व्यवस्था रहेकोछ । संविधानको धारा २१७ को उपधारा (२) न्यायिक समितिमा गाउँसभा वा नगर सभाबाट आफु मध्येबाट निर्वाचित गरेको दुई जना सदस्यहरु रहने गरी न्यायिक समिति गठन विधि स्पष्ट गरेकोछ ।

नेपालको संविधानको धारा २१७ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिका स्तरमा विवाद निरुपण गर्न न्यायिक समिति रहने व्यवस्था गरेकोछ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ८ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म

ग्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

सम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

स्थानीय तहहरुको न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार तोकिएको र न्याय सम्पादन प्रक्रिया सम्वन्धी व्यवस्था स्थानीय न्यायिक प्रयोजनका लागि संवैधानीक ईतिहासमा पहिलो पटक भएको हो ।

संविधानमा उल्लेखित व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने दायित्व स्थानीय तहमा रहेकोछ । देश भरिका ७५३ वटै न्यायिक समितिबाट न्याय सम्पादन गर्ने, यस प्रणालीबाट न्यायमा जनताको पहुँच सरल र सहज बनाउन मद्दत पुग्ने विश्वास लिईएकोछ साथै विवादको वैकल्पिक उपायहरु अवलम्बन गर्दा न्यायिक प्रक्रियामा ज़ीत जीतको अवस्था सुनिश्चित हुने र न्याय प्रतिको सन्तुष्टी तथा विश्वास बढ्नुका साथै विवाद निरुपणलाई कम खर्चिलो,कम झन्झटिलो तथा मेलमिलाप मुलक प्रक्रियाबाट समाधान गर्न गराउन योगदान पुग्ने अपेक्षा गरिएकोछ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ८ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म स्थानीय तहहरुमा न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार तोकिएको र न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई थप व्यवस्थित गर्न घ्याङलेख गाउँपालिकाले न्यायिक समिति (कार्यविधि सम्वन्धि) ऐन,२०७५ समेत जारी गरी कार्यान्वयनमा रहेकोछ ।

निर्दिष्ट कानुनको अधिनमा रहि न्याय सम्पादन कार्यलाई पारदर्शी बनाउन,स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५३(१) बमोजिम घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति,समितिको सचिवालय तथा कानुन ईकाइ बाट सम्पादन गरिएको कार्यहरुको अभिलेखिकृत गर्ने,स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५२(२) बमोजिम घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति, समितिको सचिवालय तथा कानुन समितिबाट सम्पादन गरीएको कार्यहरुको वार्षिक विवरण अध्यक्ष मार्फत गाउँसभामा पेश गर्ने, न्यायिक समितिबाट सम्पादन भएका कार्यहरुको अभिलेखिकृत प्रतिवेदन गाउँपालिका तथा सम्वन्धित निकायमा पेश गर्ने उद्देश्यले यो प्रतिवेदन तयार गरिएकोछ ।

१.२ घ्याङलेख गाउँपालिकाको परिचय

साविक मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत जनकपुर अञ्चलको सिन्धुली जिल्लाको साविकको ५३ वटा गा.वि.स. हरु मध्ये अमले, बस्तिपुर, तामाजोर, नेत्रकाली र शान्तेश्वरी गा.वि.स.हरुलाई समायोजन गरी ५ वटा वडामा

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल

राम कुमारी कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विभाजन गरी २०७३ साल फाल्गुण २७ गते घ्याङलेख गाउँपालिका गठन भएको हो। संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको ७ वटा प्रदेश मध्ये बागमती प्रदेशको १३ वटा जिल्ला मध्ये सिन्धुली जिल्लाको संघीय निर्वाचन क्षेत्र नं. २ प्रदेश निर्वाचन क्षेत्र २ (ख) मा यो घ्याङलेख गाउँपालिका पर्दछ । १६६.७७ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल र १७३०३ जना जनसंख्या रहेको घ्याङलेख गाउँपालिकाको कार्यालय सिन्धुली जिल्लाको सदरमुकामबाट पश्चिम उत्तरमा पर्ने यो गाउँपालिका सिन्धुली बजारबाट ३५ कि.मी. र सिन्धुली जिल्ला हुदै जाने वि.पि. राजमार्गको पिपल भञ्ज्याङबाट २३ कि.मी. को दुरीमा पालिकाको केन्द्र अवस्थित रहेको छ ।

सािवकको नेत्रकाली गा.वि.स. मा रहेको घ्याङलेख डाँडाबाट नै यस गाउँपालिकाको नाम 'घ्याङलेख' रहन गएको हो । तामाङ भाषामा 'घ्याङ' भन्नाले देवी देवता बस्ने ठाउ र 'लेख' भन्नाले अग्लो ठाउँ जनाउने हुँदा सो अग्लो डाँडामा तामाङहरुको इष्टदेवता रहने भएको हुनाले त्यस ठाउँको नाम घ्याङलेख रहन गएको देखिन्छ । त्यस घ्याङलेख डाडामा परापूर्व समय देखि नै माघे सक्रान्तीका दिन ठूलो मेला लाग्ने गरेको र यस क्षेत्र वरिपरिका मानिसहरु सो मेला भर्न ठूलो संख्यामा आउने गरेको तथ्यबाट पनि सो ठाउँको ऐतिहासिक महत्व रहेको छ । वर्तमान समयमा सो ठाउँमा मेला लाग्ने प्रचलन हराएता पनि यस ठाउँको ऐतिहासिक महत्वलाई पुनर्ताजगी गराउन यस गाउँपालिकाको नाम घ्याङलेख राखिएको हो ।

यो गाउँपालिका २७ डिग्री १८ मिनटदेखि २७ डिग्री २१ मिनट उत्तरी अक्षांश र ८५ डिग्री ४१ मिनटदेखि ८५ डिग्री ५२ मिनट पूर्वी देशान्तरमा अवस्थिति छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा सिन्धुली जिल्लाको कमलामाई नगरपालिका, पश्चिममा काभ्रेपलान्चोक जिल्लाको महाभारत र सिन्धुली जिल्लाको मरिण गाउँपालिका, उत्तरमा काभ्रेपलान्चोक जिल्लाको रोशी र सिन्धुली जिल्लाको सुनकोशी गाउँपालिका र दक्षिणमा सिन्धुली जिल्लाको कमलामाई नगरपालिका र मरिण गाउँपालिका पर्दछन् । यस गाउँपालिका समुन्द्री सतहबाट तल्लो सतह ४८४ मिटर देखि माथिल्लो सतह २३८० मिटर सम्म फैलिएको छ । यस गाउँपालिकाको १२०० मिटरसम्म उष्ण मनसुनी हावापानी, १२०० मिटर देखि २१०० मिटरसम्म न्यानो समशितोष्ण हावापानी र २१०० मिटर देखि २३८० मिटर सम्मठण्डा समशीतोष्ण हावापानी पाइन्छ । समग्रमा समशीतोष्ण हावापानी पाईन्छ । यो गाउँपालिका महाभारतको काखमा रहेको हुँदा यहाँ प्राय भिरालो जमिन रहेको छ । यहाँ खोलाकिनारामा बलौटे पत्थरीलो र अन्य भागमा रातो फुस्रो माटो पाईन्छ ।

सिन्धुली जिल्लामा यो गाउँपालिका आफ्नै मौलिक परम्परा, संस्कृति, सामाजिक तथा धार्मिक क्षेत्रको जगेर्ना गरी अगाडि बढेको गाउँपालिका हो । शहरीकरणको लागि आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था सहित यो गाउँपालिका त्यस क्षेत्रमा परिवर्तनको उदाहरण र सम्वाहक पनि बनिरहेको छ ।

देशमा संघीय शासन प्रणाली सुरुवातसँगै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को व्यवस्थाबाट स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र, भूमिका र जिम्मेवारी पनि बढेको अवस्था हुनाले स्थानीय तहले स्थानीय सरकारको रुपमा कार्य गरी आफ्नो क्षेत्रमा विकास कार्य सञ्चालन गर्न आफै योजना बनाउने, योजना कार्यान्वयन गर्ने, आवश्यक स्रोत साधन आफैले जुटाउने, विकास निर्माणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र

घ्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

जनतालाई सेवा प्रवाह गर्ने जस्ता कार्यहरु सम्पादन गर्नु पर्दछ। स्थानीय सरकारको रुपमा रहेको गाउँपालिकाले उल्लिखित कार्य गर्नको लागि आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक, आर्थिक, भौतिक, संस्थागत तथा अन्य विषयहरु सम्बन्धमा जानकारी गराउनको लागि गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्था झल्कने गरी वस्तुगत विवरण तयार गर्नुपर्ने भएको छ। यो वस्तुगत विवरण सम्पूर्ण घरधुरीमा गणकहरु परिचालन गरी तयार गरिएको हो। तथ्याङ्क सङ्कलनको क्रममा सकभर कोही पनि नछुटुन् र प्रश्नमा उल्लेख गरिएका सबै सूचनाहरु गणकले राम्रोसँग सङ्कलन गर्न सकुन् भन्ने अभिप्रायले एक एक दिन सुक्ष्म शिक्षण र प्रयोगात्मक प्रशिक्षण गराई कार्यक्षेत्रमा परिचालन गरिएको थियो। यो तथ्याङ्क सङ्कलनगर्दा विद्युतीय माध्यम अपनाइएको छ, जहाँ मोबाइल एप्लीकेसनको माध्यमबाट गणकहरुले सूचना लिने उक्त सूचना सोही दिन केन्द्रीय सर्भरमा पठाउने व्यवस्था गरिएको हुँदा केही त्रुटि भएमा सर्भर सञ्चालन गर्ने विज्ञले तुरुन्तै जाँच गरी सुधारको लागि पुनः गणकमा पठाउने व्यवस्था गरिएको थियो।

सूचनालाई बढि भन्दा बढि यथार्थपरक बनाउने जिम्मा भने प्राथमिक रुपमा सूचना सङ्कलनकर्ता र सूचना प्रदायकमा निर्भर गर्दछ। सूचना दिनेबाट सही सूचना दिइएन र लिनेले राम्रोसँग लिइएन भने सूचनाको विश्वसनीयतामा प्रश्न चिन्ह आउन सक्दछ। तसर्थ सूचनामा कमी कमजोरी नहोस् भन्नाका खातिर यस्ता विषयमा गणकलाई सरल रुपमा बुझाई परिचालन गरिएको थियो। यस प्रतिवेदनमा प्रस्तुत गरिएका सूचनाहरुको अध्ययन गर्दा आवश्यक सूचनाहरु सबै प्राप्त भएको देखिन्छ। तथापि सूचनाले कहिले पनि पूर्णता पाउँदैन र यसमा सुधारका थुप्रै गुन्जाएस हुने हुँदा उक्त सूचनालाई सच्याउन, सुधार गर्न र अद्यावधिक गर्न सकिन्छ।

अन्त्यमा, यो वस्तुगत विवरणको सही प्रयोग गरी गाउँपालिकाको विकास योजना तर्जुमा गर्न, सेवा प्रवाहका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र अन्य आवश्यक कार्य गर्न सहज हुनेछ भन्ने आशा लिइएको छ।

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

यस गाउँपालिकामा तामाङ भाषा मुख्य भाषाको रुपमा रहेको सर्भेक्षणबाट देखिन आउँछ । कुल जनसंख्याको ७४.१ प्रतिशत बासिन्दाले बढी मात्रामा तामाङ भाषा प्रयोग गर्ने गरेको र दोस्रो स्थानमा खस पर्वते भाषा/नेपाली भाषा १८ प्रतिशतले मात्रा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । यस्तै विभिन्न भाषा प्रयोग गर्ने जनसंख्याको आधारमा वडागत बिवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण

मातृभाषा / वडा	१	२	३	४	५	जम्मा	जम्मा %
तामाङ भाषा	१७४३	२२७०	२५५२	४१४१	२१३१	१२८३७	७४.१९
खस पर्वते भाषा/नेपाली भाषा	३०६	६३४	१६९	५७५	१४४७	३१३१	१८.१०
मगर भाषा	१	३४५	४१	४०	५८	४८५	२.८०
थामी भाषा	०	३४८	०	०	०	३४८	२.०१
सुनुवार भाषा	१३	१९८	६३	०	०	२७४	१.५८
नेवारी भाषा	०	०	१८६	०	२६	२१२	१.२३
भाषा नखुलेको	१	१३	१	०	१	१६	०.०९
जम्मा	२०६४	३८०८	३०१२	४७५६	३६६३	१७३०३	१००.००

घरधुरी र जनसंख्या २०७८ को जनगणनामा उल्लेख गरिएकोछ ।

ध्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

परिच्छेद – २ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र न्यायिक अधिकार

२.१ प्रतिवेदनको उद्देश्य

न्यायिक समितिको प्रतिवेदन तयार गर्न देहाय बमोजिम उद्देश्य रहेका छन् ।

- स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५३(१) बमोजिम घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समितिको सचिवालय तथा कानुन ईकाइ बाट सम्पादन गरीएको कार्यहरुको अभिलेखिकृत गर्ने ।
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५३(२) बमोजिम घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समितिको सचिवालय तथा कानुन ईकाइ बाट सम्पादन गरीएको कार्यहरुको वार्षिक विवरण अध्यक्ष मार्फत सभामा पेश गर्ने ।
- न्यायिक समितिबाट सम्पादन गरीएका कार्यहरुको अभिलेखिकृत प्रतिवेदन गाउँ कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।

२.२ प्रतिवेदन तयारी विधि

- न्यायिक समितिबाट सम्पादन गरिएका कार्यहरुको प्रतिवेदन तयार गर्न नेपालको संविधान,स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ घ्याङलेख गाउँपालिका न्यायिक समिति (कार्यविधि सम्वन्धी) ऐन, २०७५, न्यायिक समितिको बैठक पुस्तिकाहरुको विशेष अध्ययन तथा विश्लेषण गरी तयार गरिएकोछ ।
- उक्त प्रतिवेदन तयार गर्दा घ्याङलेख गाउँपालिकाको कार्य सम्पादन प्रक्रियामा तथा घ्याङलेख गाउँपालिकाको कार्य सम्पादन चुस्त दुरुस्त बनाउन स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेका कानुनहरुको अध्ययन विश्लेषण तयार गरिएको छ साथै प्रतिवेदन तयारको क्रममा देहाय बमोजिम अन्य दस्तावेजहरुको समेत अध्ययन विश्लेषण गरीएकोछ ।

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- मेलमिलाप ऐन,२०६८ र मेलमिलाप नियमावली,२०७०
    - प्रमाण ऐन,२०३१
    - मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन,२०७४
    - मुलुकी देवानी कार्यविधि (संहिता) ऐन,२०७४
    - मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन,२०७४
    - मुलुकी फौजदारी कार्यविधि (२०७४)
    - फौजदारी कसुर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन कार्यविधि)
    - न्यायिक समिति कार्य सम्पादन श्रोत पुस्तक २०७४,
    - अन्य ऐन कानुनहरु

२.३ नेपालमा स्थानीय शासनको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र न्यायिक अधिकार

नेपालमा स्थानीय शासनको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र न्यायिक अधिकार सम्वन्धि देहाय बमोजिमको व्यवस्था रहेको पाईन्छ ।

२.३.१ स्थानीय शासनको विकासक्रम र न्यायिक अधिकार

क) गोपाल बशं :– नेपालमा आज भन्दा करीव ३००० वर्ष पहिले गोपाल वंशले ५२५ वर्ष शासन गरे भन्ने ईतिहास विद्को कथन रहेकोछ । यसबेला स्थानीय तहमा जेठा बाठाले गाउँटोलमा थिति बसाल्ने,पारिवारीक विवाद मिलाउने र गाउँ टोलमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्दथे भन्ने ईतिहासकारको भनाई रहेको पाईन्छ ।

ख) महिषपाल वंश :– गोपाल वशं पछि महिषपाल वंशले करीव १०० वर्ष शासन गरे भन्ने ईतिहासविद्को कथन छ ।त्यस बेलाको शासन व्यवस्था बारे स्पष्टता नपाइएकोले गाउँघरमा सम्पत्ति सम्वन्धी तथा पारिवारीक

ग्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विवाद वा केही आपसी झगडा मिलाउन स्थानीय ज्येष्टहरुको भुमिका रहन्थ्यो भन्ने ऐतिहासिक श्रुति पाइन्छ ।

ग) किराँत काल :– गोपाल बंश पछि किराँतकालमा केन्द्रिय शासन र स्थानीय शासनको अवधारण विकास भएको पाईन्छ । स्थानीय तहलाई थुम र पनचाली दुई तहमा विभाजन गरी पाञ्चालीलाई स्थानीय कर संकलन,कुलो,पानी, झै झगडा मिलाउने जिम्मेवारी दिएको पाईएकोछ ।

घ) लिच्छवी काल :– लिच्छवी कालमा आएर बस्तीहरुलाई विषय,ग्राम,द्रङ,पुर, प्रदेह र देश नामका ईकाइहरु विभाजन गरीयो । यस बेला स्थानीय न्याय सम्पादन गर्न पाँच जना स्थानीय भलादमिहरुको सभा हुन्थ्यो । जसलाई पान्चालीको मुख्यकाम आफ्नो ईलाका भित्रको झगडा छिनोफानो गर्नु र जनताका हितका लागि कुलो पानीको व्यवस्था गर्नु,पाटी पौवा बनाउनु र संरक्षण गर्नु थियो । पान्चालीले छिन्न नसकेको मुद्दा मात्र अन्तिम निर्णयका लागि माथिल्लो तहमा जाने व्यवस्था भएको पाईन्छ ।

ङ) मल्लकाल :– मल्लकालमा स्थानीय तहलाई ग्राम टोलमा विभाजन गरिएको पाईन्छ । ग्राम प्रशासन हेर्ने जिम्मा पाँच जनाको समुह भएको पञ्च कचहरीको प्रमुखलाई पञ्च थमाली भनिन्थ्यो । यस न्यायपालिका र कार्यपालीका सम्वन्धि दुवैकाम हेर्ने गर्दथ्यो । मल्लकालमा स्थानीय प्रशासनको कार्य कर संकलन,बाटो,कुलो,कुवा, पाटी,पौवा, मन्दिर निर्माण र स्थानीय झैझगडा मेलमिलाप गराउनु थियो ।

च) शाहकाल :– शाहकालमा पनि मल्लकालको पञ्चकचहरीले निरन्तरता पाएको देखिन्छ । शाहकालमा स्थानीय प्रशासन चलाउने द्वारे , उमराव, चौधरी, नायके,फौजदार नियुक्त हुन्थे । जसको मुख्यकाम स्थानीय स्तरका कर संकलन,बाटो,कुवा,कुलो, धारा, पाटी, मन्दिर,पुम्वा निर्माण र स्थानीय झै झगडा मेलमिलाप गराउनु थियो ।

गाउँपालिका
कार्यपालिकाको कार्यालय
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

छ) राणाकाल :– राणाकालमा शासनको केन्द्रिकरणले प्राचिन कालको पान्चाली लोप भयो । तर पनि देशको प्रशासन केन्द्रबाट मात्र संचालन गर्न सम्भव नभएकाले स्थानीय स्तरमा प्रशासन संचालन गर्न पहाड बन्दोबस्त गोश्वारा,मधेश बन्दोवस्त गोश्वारा,पाठशाला बन्दोवस्त अड्डा,माल अड्डा, ठाना जस्ता विकेद्रिकृत ईकाइहरु गठन गरिए । स्थानीय प्रशासनमा द्वारे,उमराव, चौधरी,नाईक,मुखिया, अमाली थरी,जेठाबुढा,प्रधान,फौजदार जस्ता पदहरु राखिए, सारमा नेपालमा राज्य व्यवस्थाको प्रारम्भ सँगै स्थानीय शासन व्यवस्थित हुँदै आएको र स्थानीय मामिला सम्वन्धमा जिम्मेवार हुँदै आएको पाईन्छ ।

२.३.२ संवैधानिक विकासक्रम र न्यायिक अधिकार

नेपालको मूल कानूनको रुपमा रहेको लिखित संविधानको विकाशक्रम निम्नानुसार हुँदै आएको पाईन्छ

१. नेपाल सरकार बैधानीक कानून,२००४ :– स्थानीय स्तरमा न्याय सम्पादको संस्थागत व्यवस्था नेपाल सरकार बैधानिक कानून, २००४ को धारा ४८ मा उल्लेख भएको पाईन्छ जसमा "ईन्साफ शीघ्र र सुलभ हिसाव सँग दिइने प्रवन्ध हुनेछ । शुरुमा देवानी र फौज्दारी मुद्दाहरु ऐन र नियमले तोकिने बन्देज र रेखदेखमा रही ग्राम पञ्चायतले गर्नेछन् "भन्ने उल्लेख भएको पाईन्छ ।

२. नेपालको आन्तरिम शासन विधान ,२००७ को धारा ६ मा ग्राम पञ्चायतको व्यवस्था गरी ग्राम पञ्चायतलाई स्थानीय शासन संस्थाको रुपमा मान्यता दिई आवश्यक अधिकार दिने व्यवस्था गरेको पाईन्छ ।

३. नेपाल अधिराज्यको संविधान ,२०१५ मा स्थानीय शासन सम्वन्धी कुनै पनि संस्थागत व्यवस्था भएको पाईदैन ।

४. नेपालको संविधान, २०१९ को भाग ८,धारा ३० र ३१ मा गाउँ पञ्चायत र नगर पञ्चायतको व्यवस्था गरियो । जसमा गाउँ र नगर पञ्चायतको काम,कर्तव्य र अधिकार कानून द्वारा व्यवस्थित हुने उल्लेख

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

गरिएकोछ । यसमा भएका समय समयका सुधार र संशोधनबाट स्थानीय तहमा गाउँ र नगर पञ्चायतलाई स्थानीय स्तरका कुलो,पैनी,बाँध, साँध, सीमाना, लेनदेन,कुटपिट आदि मुद्दाहरुको सुनुवाई गर्ने अधिकार दिएको पाइन्छ ।

५. नेपाल अधिराज्यको संविधान २०४७ : नेपालमा प्रजातन्त्रको पुर्नस्थापना पश्चात जारी भएको नेपाल अधिराज्यको संविधान,२०४७ मा विकेद्रिकरण र स्थानीय निकाय सम्बन्धी अवधारणलाई आत्मसाथ गरिएको थियो साथै स्थानीय स्वायत्त शासन २०५५ को दफा ३० र १०१ मा न्याय निरुपण सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको भए पनि राजपत्रमा सूचना प्रकाशित नहुँदा कार्यान्वयन हुन नसकेको ।

६.नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३९ (१) मा स्थानीय स्तर देखि नै जनताको सार्वभौमसत्ताको प्रयोग गर्ने अनुकुलको वातावरण वनाई लोकतन्त्रको स्थानीय स्तरदेखि नै संस्थागत विकास, अधिकार निक्षेपण र विकेन्द्रिकरणको आधारमा स्थानीय स्वायत्त शासनको व्यवस्था गरेको पाइन्छ ।

७. नेपालको संविधान : वि.सं. २०७२ साल असोज ३ गते जारी भएको नेपालको संविधानको धारा २१७ ले गाउँपालिका र नगरपालिकामा देहाय बमोजिम एक न्यायिक समिति रहने व्यवस्था गरेको छ ।

- कानुन बमोजिम आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका बिबाद निरुपण गर्न गाउँपालिका वा नगरपालिकाले प्रत्येक गाउँपालिकामा उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा र प्रत्येक नगरपालिकामा उपप्रमुखको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय न्यायिक समिति रहने,
- न्यायिक समितिमा गाउँसभा र नगरसभाबाट आफुमध्येवाट निर्वाचित गरेका दुईजना सदस्य रहने व्यवस्था छ ।

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- संविधानको धारा २२६ मा गाउँसभा र नगरसभाले अनुसूचि ९ बमोजिमका सूचिमा उल्लेखित विषयमा कानून बनाउन सक्नेछ र सो कानून बनाउने प्रक्रिया प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ भनी उल्लेखित छ ।
- संविधानको अनुसूचि –८ को स्थानीय तहको अधिकारको सूचीको क्रमसंख्या १२ मा गाउँसभा,नगरसभा, जिल्लासभा,स्थानीय अदालत,मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्था उल्लेख भएको छ ।
- नेपालको संविधान अनुसार नेपाल सरकारले जारी गरेको स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा ४६ देखि ५३ सम्म स्थानीय तहमा न्याय निरुपण सम्वन्धी व्यवस्था गरिएकोछ ।

८) गाउँपालिका /नगरपालिकालाई निश्चित स्थानीय विवादहरु निरुपण गर्ने अधिकार दिइनु भनेको न्याय प्रक्रियालाई सरल र सहज बनाउनुका साथै न्यायमा नागरिकको पहुँच बढाउनु हो । यही भाबनाका साथ नेपालको संविधानले स्थानीय तहमा कानून बमोजिम आफ्नो अधिकार क्षेत्रका विवाद निरुपण गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसरी नेपालको राज्य संरचना र शासन व्यवस्थाको विभिन्न कालखण्डमा स्थानीय तहले आर्थिक विकास, पूर्वाधार विकास निर्माण र कुनै न कुनै रुपमा न्यायिक अधिकारको प्रयोग गर्दै आएको पाईएकोछ ।

२.३.३ कानूनी विकासक्रम र न्यायिक अधिकार

नेपालमा कानूनी क्षेत्रको विकासलाई हेर्दा प्राचीन कालमा मानिसहरुको व्यवहार,ईमान,जमान,धर्म र विश्वासमा आधारित भएको पाईन्छ । परापूर्व कालमा घरायसी व्यवहारका निमित्त लिखतको आवश्यकता मानिदैनथ्यो । आवश्यक भएमा साक्षीहरुका बीच व्यवहार गरिन्थ्यो । हालका हाम्रा कानूनी प्रावधान र प्रक्रिया धेरैजसो वि.सं. भन्दा ३०० वर्ष पहिले लेखिएको कौटिल्य अर्थशास्त्रबाट निर्देशित भएको पाइन्छ । उदाहरणका लागि कुनै मुद्दाका प्रतिवादीलाई ३ देखि ७ दिनसम्मको म्याद दिनुपर्छ । किनभने वादी मुद्दाको विषयमा पहिले नै आफ्नो

गोलन्जोर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

कुरा निश्चय गरेर वादी दावी गरेको हुन्छ भने प्रतिवादीले मुद्दाको विषयमा पहिले नै निश्चय गरिसकेको हुँदैन भन्ने उल्लेख थियो (कौटिल्य अर्थशास्त्र,अध्याय १)

मनुस्मृतिमा **"जवरजस्ती लेनदेनमा कागज गराएको भए मान्यता नहुने र जग्गा खिचोला विवादमा साक्षीले भनेको चार किल्ला प्रमाण मानी लेख्नुपर्ने"** उल्लेख पाइन्छ (मनुस्मृति) ।

याज्ञवल्क्य स्मृतिले राजामा विन्ति गर्ने वादीले प्रतिवादीका विषयमा जे उजुर गर्छ त्यो लेख्नु गर्छ र अन्तमा वादीको नाउँ,थर,वतन र मिति लेख्नु पर्छ भनिएको छ । त्यस पछि प्रतिवादीलाई झिकाई वादीले लेखाएको उजुरीको कुरा सुनाई वादीकै अगाडी प्रतिवादीको उजुरी खण्डन लेख्नु भन्ने उल्लेख छ । यदि प्रतिवादीले यस विषयमा यिनै वादी संग यसै विषयमा पहिले मुद्दा परी मैले जितेको प्राङ्न्याय छ भन्छभने सो कुरा पनि लेखाउनुपर्छ भनिएको छ (याज्ञवल्क्यस्मृति) । याज्ञवल्क्य स्मृतिमा धनी र ऋणीहरुका बीचमा ऋण लिने दिने निश्चय भएपछि साक्षीहरुको सामुन्नेमा तमसुक पत्र लेख्दा "लेख्यं तु तस्मिनधनिक पूर्वकम्" भनिएकाले "लिखितम् धनिका नाम" बाट तमसुक लेख्ने प्रक्रिया शुरु गर्ने चलन भयो ।

२.४ स्थानीयतहको वर्तमान स्वरुप र न्यायिक अधिकार

नेपालको संविधानको भाग ५ धारा ५६ (१) मा "संघिय लोकतान्त्रीक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ,प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुनेछ" भन्ने उल्लेख छ । संविधानको धारा ५६ (२) मा नेपालको "राज्यशक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले यस संविधान तथा कानून बमोजिम गर्नेछन्" भनी स्पष्ट गरिएको छ । नेपालको संविधानको धारा २१७ उपधारा (१) मा कानून बमोजिम आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विवाद निरुपण गर्न गाउँपालिकाले गाउँपालिकाको उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय एक न्यायिक समिति रहने व्यवस्था

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

गरेको छ। संविधानको धारा २१७ उपधारा (२) मा न्यायिक समितिमा गाउँसभा वा नगरसभाबाट आफुमध्येबाट निर्वाचित गरेका दुईजना सदस्यहरु रहने गरी न्यायिक समितिको गठन विधि स्पष्ट गरेको छ।

न्यायिक समितिले सम्पादन गर्नुपर्ने न्यायिक कार्य सम्वन्धी व्यवस्था स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४को परिच्छेद ८ को दफा ४६ देखि दफा ५३ सम्म गरिएको छ। गाउँपालिकाले ऐनको परिच्छेद ८ अनुसार न्यायिक कार्य सम्पादन गर्दा विवादको प्रकृति हेरी विभिन्न विषयगत ऐन तथा मुख्य रुपमा देहायका कानूनहरु ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ।

- मेलमिलाप ऐन,२०६८ र मेलमिलाप नियमावली,२०७० (परिशिष्टमा उल्लेखित)
- प्रमाण ऐन,२०३१ (परिशिष्टमा उल्लेखित)
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन,२०७४,
- मुलुकी देवानी कार्यविधि (संहिता)ऐन,२०७४,
- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन,२०७४,
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि (संहिता)ऐन,२०७४,
- फौजदारी कसुर, (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन,२०७४
- घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समितिको (कार्यविधि सम्वन्धी) ऐन,२०७५
- न्यायिक समितिको कार्य सम्पादन श्रोत पुस्तक, २०७४,
- अन्य प्रचलित ऐन,कानूनहरु र
- घ्याङलेख गाउँपालिकाले स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन,नियमावली, कार्यविधि,निर्देशिका तथा मापदण्डहरु

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२.५ न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र

न्यायिक समितिबाट स्थानीय तहको न्याय निरुपण सम्बन्धी कार्य सम्पादन गर्न स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा भएको कानूनी व्यवस्था अनुसार घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति (कार्यविधि सम्वन्धी) ऐन २०७५ गाउँसभाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएकोछ र सो ऐन बमोजिम न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएकोछ ।

१) घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति (कार्यविधि सम्वन्धी) ऐन,२०७५ दफा (६) बमोजिम समितिलाई देहायका उजुरीहरुमा कारवाही र किनारा गर्ने अधिकार रहेको छ ।

(क) स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ४७ अर्न्तगतको उजुरी,

(ख) मेलमिलाप ऐन, २०६८ अनुसार मेलमिलापको लागि गाउँपालिकामा प्रेषित उजुरी ,

(ग) संविधानको अनुसूचि–८ अर्न्तगतको एकल अधिकार अर्न्तगत सभाले बनाएको कानून बमोजिम निरुपण हुने गरी सिर्जित उजुरी, तथा

(घ) प्रचलित कानूनले गाउँपालिकाले हेर्ने भनि तोकेका उजुरीहरु ।

२) घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति (कार्यविधि सम्वन्धी) ऐन,२०७५ दफा (६) अर्न्तगतका मध्ये देहाय अधिकार क्षेत्रका उजुरीहरुमा कारवाही र किनारा गर्न सक्नेछ ।

(क) व्यक्तिको हकमा उजुरीका सबै पक्ष गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्राधिकार भित्र बसोबास गरीरहेको

(ख) प्रचलित कानून र संविधानको भाग ११ अर्न्तगतको कुनै अदालत वा न्यायाधिकरण वा निकायको क्षेत्राधिकार भित्र नरहेको,

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

(ग) गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र परेका कुनै अदालत वा निकायबाट मेलमिलाप वा मिलापत्रको लागि प्रेषित गरीएको,

(घ) अचल सम्पत्ति समावेश रहेको विषयमा सो अचल सम्पत्ति गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्राधिकार भित्र रहि रहेको,

(ङ) कुनै घटनासँग सम्वन्धित विषयवस्तु रहेकोमा सो घटना गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्र भित्र घटेको २.६ क्षेत्राधिकार तथा क्षेत्राधिकार प्रयोग र न्याय तथा कार्य सम्पादन प्रक्रिया

२.६.१ क्षेत्राधिकार

१) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ४७(१) बमोजिमको क्षेत्राधिकार देहाय बमोजिम विवादको निरुपण गर्ने अधिकार रहेको छ ।

क. आलीधुर, बांध पैनी, कुलो वा पानीघाटको बांडफांड तथा उपयोग,

ख. अर्काको बाली नोक्सानी गरेको,

ग. चरन, घांस, दाउरा,

घ. ज्याला मजुरी नदिएको,

ङ. घरपालुवा पशुपक्षी हराएको वा पाएको,

च. जेष्ठ नागरिकको पालनपोषण तथा हेरविचार नगरेको,

छ. नाबालक छोरा छोरी वा पति-पत्नीलाई इज्जत आमद अनुसार खान लाउन वा शिक्षा दीक्षा नदिएको,

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

ज. वार्षिक पच्चीस लाख रुपैयासम्मको बिगो भएको घर बहाल र घर बहाल सुविधा,

झ. अन्य व्यक्तिको घर वा जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको,

ञ. आफ्नो घर वा बलेसीबाट अर्काको घर, जग्गा वा सार्वजनिक बाटोमा पानी झारेको,

ट. संधियारको जग्गा तर्फ झ्याल राखी घर बनाउनु पर्दा कानून वमोजिम छोड्नु पर्ने परिणामको जग्गा नछोडी बनाएको,

ठ. कसैको हक वा स्वामित्वमा भए पनि परापूर्वदेखि सार्वजनिक रुपमा प्रयोग हुदै आएको बाटो, वस्तुभाउ निकाल्ने निकास, वस्तुभाउ चराउने चौर, कुलो, नहर, पोखरी, पाटी पौवा, अन्त्यष्टि स्थल, धार्मिक स्थल वा अन्य कुनै सार्वजनिक स्थलको उपयोग गर्न नदिएको वा बाधा पु-याएको,

ड. संघीय वा प्रदेश कानूनले स्थानीय तहबाट निरुपण हुने भनी तोकेका अन्य विवाद ।

२) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ४७(२) अनुसार देहाय बमोजिमका विवादमा न्यायिक समितिले मेलमिलापको माध्यमबाट मात्र विवाद निरुपण गराउन पाउँछ, यी विवादका विषयमा निर्णय दिन पाउँदैन ।

क) सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक बाहेक एकाको हकको जग्गा अर्कोले चापी, मिची वा घुसाई खाएको,

ख) सरकारी,सार्वजनिक वा सामुदायिक बाहेक आफ्नो हक नपुग्ने अरुको जग्गामा घर वा कुनै संरचना बनाएको,

ध्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

ग) पति-पत्नीको सम्बन्ध विच्छेद,

तर पति-पत्नीबीचको सम्बन्ध विच्छेद हुने गरी मेलमिलाप गर्न सकिने छैन

घ) अङ्गभङ्ग बाहेकको बढीमा एक बर्षसम्म कैद हुन सक्ने कुटपिट,

ङ) गाली बेइज्जती,

च) लुटपिट,

छ) पशुपक्षी छाडा छाडेको वा पशुपक्षी राख्दा वा पाल्दा लापरवाही गरी अरुलाई असर पारेको,

ज) अरुको आवासमा अनधिकृत प्रवेश गरेको,

झ)अर्काको हक भोगमा रहेको जग्गा आवाद वा भोग चलन गरेको,

ञ) ध्वनी प्रदुषण गरी वा फोहरमैला फ्यांकी छिमेकीलाई असर पु-याएको,

ट) मेलमिलाप हुन सक्ने व्यक्तिवादी भई दायर हुने अन्य देवानी र एक वर्षसम्म कैद हुन सक्ने फौजदारी विवाद ।

३) स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा ४७(२) बमोजिम विवादको सम्वन्धमा पक्षले चाहेमा सिधै अदालतमा मुद्दा दायर गर्न वाधा नपर्ने ।

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

४) **हदम्याद** प्रचलित कानूनमा मुद्दाहेर्ने निकाय समक्ष निवेदन दिने कुनै हदम्याद तोकिएकोमा सोही हदम्याद भित्र र कुनै हदम्याद नतोकिएकोमा त्यस्तो कार्य भए गरेको मितिले पैंतिस दिनभित्र न्यायिक समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

२.६.२ अधिकार क्षेत्रको प्रयोग

स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ४८ अनुसार न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र प्रयोग गर्न देहाय बमोजिम गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेकोछ ।

(१) **समितिको निर्णय प्रकृया :–** न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्रको प्रयोग न्यायिक समिति संयोजक र सदस्यहरुले सामुहिक रुपमा प्रयोग गर्नेछन् र बहुमतको राय न्यायिक समितिको निर्णय मानिनेछ । न्यायिक समितिको संयोजक र अर्को एक जना सदस्यको उपस्थिति भएमा विवादको कारवाही तथा किनारा गर्न सकिनेछ । न्यायिक समितिका संयोजक र अर्को एक जना सदस्यको उपस्थिति भएमा विवादको किनारा गर्न बाहेक अरु कारवाही गर्न सकिनेछ । कुनै कारणले संयोजकको पद रिक्त भएमा न्यायिक समितिमा रहेका अन्य दूई जना सदस्यको सर्वसम्मतिमा विवादको कारवाही र किनारा गर्न सकिनेछ ।

(२) **स्वार्थ गाँसिएका मुद्दा नहेर्ने** :–कुनै विवादको सम्वन्धमा न्यायिक समितिको संयोजक वा कुनै सदस्यको निजी सरोकार वा स्वार्थ गाँसिएको वा त्यस्तो संयोजक वा सदस्यको नाताभित्रका व्यक्ति विवादको पक्ष भएमा निजबाट सो विवादको कारवाही र किनारा हुन सक्नेछैन । कुनै संयोजक वा सदस्यले हेर्न नमिल्ने विवादको हकमा त्यस्तो संयोजक वा सदस्य बाहेकका अन्य सदस्यले विवादको कारवाही र किनारा गर्न सक्नेछन् । संयोजक र सबै सदस्यहरुले त्यस्तो विवादको कारवाही र किनारा गर्न नमिल्ने भएमा सम्वन्धित सभाले तीन

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

जना सदस्यलाई सो विवादको मात्र कारवाहीर किनारा गर्ने गरी तोक्नु पर्नेछ । विवादको कारवाही र किनारा गर्दा तीन जना सदस्य मध्येको जेष्ठ सदस्यले न्यायिक समितिको संयोजक भई का म गर्नेछ ।

(३) अन्य न्यायिक निकायका मुद्दा नहेर्ने :– स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ४७ मा उल्लेखित विवाद वा उजुरीका विषयमा अन्य न्यायिक निकायमा उजुरी परेको जानकारी प्राप्त हुन आएमा सो निकायबाट विवादको टुंगो नलागे सम्म न्यायिक समिति यस विषयमा प्रवेश नगर्न सक्नेछ ।

(४) सम्पत्ति रोक्का र फुकुवा गर्न सक्ने :–न्यायिक समितिले आफु समक्ष परेको विवादमा वादीले प्रतिवादीको नाममा कुनै बैङ्क,कम्पनी,वित्तीय संस्था वा अन्य कुनै निकायमा रहेको खाता,निक्षेप वा प्रतिवादीले पाउने कुनै कम यथास्थितीमा राखि कसैलाइ भुक्तानी नगर्न नगराउन वा प्रतिवादीको हकभोगको कुनै अचल सम्पत्ति कसैलाई कुनैपनि व्यहोराले हक हस्तान्तरण गर्न बाटो रोक्काको लागि निवेदन दिएकोमा न्यायिक समितिले प्रारम्भिक जाँचबुझबाट सो बमोजिम गर्न उपयुक्त देखेमा अवधि तोकी रोक्काको लागि सम्वन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ र त्यसरी लेखी पठाएकोमा सो बमोजिम रोक्का गरी त्यसको जानकारी न्यायिक समितिलाई दिनु पर्नेछ । सम्पत्ति रोक्का भएकोमा प्रतिवादीले त्यस्तो रोक्का फुकुवा गर्नको लागि न्यायिक समिति समक्ष निवेदन दिएमा सो समितिले त्यो निवेदन बमोजिम रोक्का फुकुवा गर्न मनासिव देखेमा र रोक्का फुकुवाको लागि सम्वन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्नेछ र त्यसरी लेखी पठाएकोमा सो बमोजिम रोक्का फुकुवा गरी त्यसको जानकारी न्यायिक समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

(५) आन्तरिक संरक्षणात्मक आदेश दिन सक्ने :– न्यायिक समितिले अधिकार क्षेत्र प्रयोग गर्दा पति पत्नी बीचको वा ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षण सम्वन्धी विवादमा पीडित,निजको नाबालक सन्तान वा निजसँग आश्रित अन्य कुनै व्यक्तिको हितको लागि सम्वन्धित पक्षलाई देहायको अन्तरिम संरक्षणात्मक आदेश समेत दिन सक्नेछ :–

त्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

(क) पीडितलाई निज बसी आएको घरमा बसोबास गर्न दिन, खान लाउन दिन, कुटपिट नगर्न तथा शिष्ट र सभ्य व्यवहार गर्न ,

(ख) पीडितलाई शारीरिक वा मानसिक चोट पुगेको भएमा उपचार गराउन,

(ग) पीडितलाई अलग रुपमा बसोबासको प्रवन्ध गर्नु पर्ने देखिएमा सो को व्यवस्था गर्न र त्यसरी अलग बस्दा निजको भरण पोषणको लागि उचित व्यवस्था गर्न,

(घ) पीडितलाई गालीगलौज गर्ने,धम्की दिने वा असभ्य व्यवहार गर्ने कार्य नगर्न,नगराउन,

(ङ) पीडितको हित र सुरक्षको लागि अन्य आवश्यक र उपयुक्त कुरा गराउन ।

कुनै विवाद सम्वन्धमा न्यायिक समितिमा कुनै निवेदन परेमा प्रचलित कानूनमा मुद्दा गर्ने निकाय समक्ष प्रतिवादी उपस्थित हुनु पर्ने म्याद किटीएको भए सोही म्यादभित्र र म्याद किटिएको नभएमा बाटाको म्यादबाहेक पन्ध्र दिन भित्र प्रतिवादी आफै वा आफ्नो वारेस मार्फत लिखित व्यहोरा सहित न्यायिक समिति समक्ष उपस्थित हुनु पर्नेछ । विवादमा न्यायिक समितिले मेलमिलाप गराउने प्रयोजनको लागि प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र गठन गर्नेछ । कुनैपनि वडामा एकभन्दा बढी मेलमिलाप केन्द्र भएमा न्यायिक समितिले विवादको पक्षहरुले रोजेको वा सो विषयमा पक्षहरुबीच सहमति नभएमा सो वडाको कुनै मेलमिलाप केन्द्रमा मेलमिलाप द्वारा विवाद समाधानको लागि पठाउन सक्नेछ । न्यायिक समितिले विवादको निवेदनमा कारवाही र किनारा गर्न निवेदन दर्ता, त्यस्तो विवादको आवश्यक जाँचबुझ तथा कारवाही, म्याद तामेली, पक्षहरु उपस्थित गराउने तथा मिलापत्र गराउने प्रकृया, विवादको किनारा गर्नु पर्ने अवधि, लगत कट्टा गर्ने लगायतका विवादको निरुपण सम्वन्धी अन्य कार्यविधि स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

२.६.३ न्याय सम्पादन प्रक्रिया

त्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

... कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा ४९ बमोजिम न्यायिक समितिले आफु समक्ष पेश भएको विवादको निवेदन दर्ता गरी न्यायिक कार्यविधि सम्वन्धी ऐन,२०७५ को अनुसूची–२ बमोजिम दर्ता निस्सा सम्वन्धित पक्षलाई उपलव्ध गराउनु पर्नेछ । न्यायिक समितिमा कुनै विवाद सम्वन्धमा निवेदन वा उजुरी प्राप्त भए पश्चात न्यायिक समिति (कार्यविधि) ऐन,२०७५ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ अनुसार देहायको प्रक्रिया पुरा गरी न्याय सम्पादन गर्नुपर्छ ।

- न्यायिक समितिले मेलमिलाप गराउने :

(क) न्यायिक समितिले आफु समक्ष पेश भएको विवादको निवेदन उपर कारवाही र किनारा गर्दा सम्भव भए सम्म मेलमिलाप गर्न प्रोत्साहान गरी दुवै पक्षको सहमतिमा मिलापत्र गराउनु पर्नेछ (ख) पक्षहरु बीच मिलापत्र हुन नसकेमा ऐनको दफा ४७(१) मा उल्लेखित विवादमा न्यायिक समितिले कानून बमोजिम विवादको कारवाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

(ग) मेलमिलाप गराउँदा न्यायिक समितिले आफुले सुचिकृत गरेको मेलमिलापकर्ताबाट गराउनु पर्नेछ ।

(घ) न्यायिक समितिले ऐनको दफा ४७ (२) मा उल्लेखित विवादमा प्रतिवादी उपस्थित भएको मितिले तीन महिना भित्र मेलमिलापको माध्यमबाट टुङ्गयाउनु पर्ने व्यवस्था रहेकोछ। सो अवधि भित्र मेलमिलाप हुन नसकेमा सोही व्यहोरा उल्लेख गरी पक्षलाई अदालत जान सुनाई ,विवाद र सो सँग सम्वन्धित मिसिल कागज प्रमाण समेत सम्वन्धित अदालतमा पठाई दिनु पर्नेछ ।

(ङ) पक्ष हाजिर हुन आएमा सम्वन्धित अदालतले प्रचलित कानुन बमोजिम सो मुद्दाको कारवाही किनारा गर्नुपर्नेछ ।

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- **लिखित जानकारी दिनुपर्ने** : (स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५०) न्यायिक समितिबाट विवादको अन्तिम निर्णय भएको मितिले पैतिस दिनभित्र सम्वन्धित पक्षलाई सो निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपि उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

- **पुनरावेदन गर्न सक्ने** : (स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५१) न्यायिक समितिबाट भएको निर्णयमा चित्त नबुझ्ने पक्षले विवादको अन्तिम निर्णय भएको मितिले पैतिस दिनभित्र सम्वन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

- **मिलापत्र वा निर्णय कार्यान्वयन गर्ने** : (स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५२)
  - न्यायिक समितिबाट भएको मिलापत्र वा निर्णय कार्यपालिकाले तत्काल कार्यान्वयन गर्नु गराउनु पर्नेछ ।
  - न्यायिक समितिबाट भएको मिलापत्र र निर्णय कार्यान्वयन सम्वन्धी अन्य व्यवस्था स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

- **अभिलेख राख्नु पर्ने** : (स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५३)

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले न्यायिक समितिबाट मिलापत्र वा निर्णय भएका विवादसँग सम्वन्धित लिखत, मिलापत्र वा निर्णयको अभिलेख व्यवस्थित र सुरक्षित रुपमा राख्नुपर्नेछ ।

- **सभामा प्रतिवेदन पेश गर्ने** : (स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ५३)

न्यायिक समितिले आफुले गरेका कामको वार्षिक विवरण अध्यक्ष वा प्रमुख मार्फत सम्वन्धित सभामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

परिच्छेद–३ वार्षिक प्रगति विवरण

३.१ न्यायिक समिति सम्वन्धी व्यवस्था

घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति नेपालको संविधान ,स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ न्यायिक समिति (कार्यविधि सम्वन्धी)ऐन,२०७५ बमोजिम गाउँसभाबाट देहाय बमोजिम न्यायिक समिति गठन गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएकोछ ।

तपसिल :

श्री शंकरमान घलान....................संयोजक

श्री सोम बहादुर भोलन......,...........सदस्य

श्री सान्नानी नेपाली........................सदस्य

कानून ईकाई प्रमुख कर्मचारी प्रकाश खतिवडा सदस्यसचिव

३.२ सम्पादित क्रियाकलापहरु

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को असार सम्ममा न्यायिक समिति,सचिवालय,कानूनी मामिला ईकाइबाट सम्पादन गरिएका क्रियाकलापहरु देहाय बमोजिम रहेकोछ ।

क) दैनिक प्रशासनिक तथा नियमित कार्यहरु

- घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय,कानूनी ईकाइबाट सम्पादन गरिनु पर्ने दैनिक क्रियाकलापहरु सम्पादन गर्न घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको मिति २०८०/०२/१०

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

गतेको बैठकको निर्णय अनुसार श्री प्रकाश खतिवडालाई उजुरी प्रशासक र अभिलेख प्रशासकको समेत जिम्मेवारी तोकिएकोछ ।साथै न्यायिक समिति मार्फत न्याय सम्पादन लगायत कानूनी सहायतका लागि कानून व्यवसायी/न्यायिक सहजकर्ता श्री प्रकाश खतिवडा लाई घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक सहजकर्ता तोकिएकोछ ।

- आर्थिक वर्ष २०७९/०८० असार सम्ममा कानून ईकाइबाट ६ वटा पत्रहरु आन्तरिक चलानी र ६ वटा पत्रहरु आन्तरिक दर्ता भई दैनिक कानूनी कार्य सम्पादन गरिएकोछ ।
- आ.ब.२०७८/०७९ अवधिमा दर्ता भई फर्छ्यौट हुन बाँकी र आ.ब. २०७९/०८० मा न्यायिक समिति समक्ष पेश भएका उजुरी फर्छ्यौट भई सकेको नियमानुसार कारवाही गर्ने प्रक्रिया व्यवस्थित गरिएकोछ ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न समितिहरुको बैठकमा कानूनी परामर्श सहित विभिन्न मितिमा संचालन भएका बैठकहरुमा सहभागि भई सहजीकरण गरिएकोछ ।
- कार्यपालिका बैठक संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्थापकीय प्रबन्ध मिलाउन नियमित सहयोग गरिएकोछ ।
- कानूनी ईकाईलाई तोकिएका अन्य कार्यहरु सम्पादनमा सहयोग गरिएकोछ ।

३.३ न्यायिक समितिको बैठक व्यवस्थापन

२०७९ श्रावण देखि २०८० असार मसान्त सम्म विभिन्न मिति र समयमा १० वटा बैठक संचालन भई तपसिल बमोजिम कार्य सम्पादन गरिएकोछ ।

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय ढ्याङटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- गत आर्थिक वर्ष २०७९/२०७९ बाट सरिआएका उजुरी र यस आ.ब.२०७९/२०८० को असार सम्म यस घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समिति समक्ष पेश भएका उजुरीहरुको विवरण देहाय बमोजिम रहेकोछ ।

गत आ.ब.को अल्या सहित कुल पेश भएका उजुरी संख्या	दरपिट गरिएको संख्या	उजुरी फिर्ता संख्या	मेलमिलाप हुन नसकी सम्वन्धीत निकायमा पठाइएको संख्या	उजुरी फछ्यौट भई लगत कट्टा गरिएको संख्या	छलफलको कममा रहेको संख्या	कारवाही नभएको संख्या
५	०	०	०	४	१	०

- स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा (४९) को उपदफा (१०) बमोजिम न्यायिक समितिको कार्य सम्पादन व्यवस्थित गर्न वडाहरुमा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना तथा व्ययस्थापन गर्नुपर्ने व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय मेलमिलाप केन्द्र स्थापना तथा व्यवस्थापनको प्रक्रिया संचालन गरिएकोछ ।

- उजुरी सम्वन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क.स	उजुरीको विवरण	पक्ष	विपक्ष	दर्ता	अवस्था
१	जग्गा विवाद	नौमान वाईवा समेत	उत्तरकुमार र रामबहादुर वाईवा	२०७९/०६/०९	विपक्ष उपस्थित नभएको
२	लेनदेन	बुद्व सिं स्याङतान	सदिप वाईवा	२०७९/०६/३०	फछ्र्यौट(दर्ता नगरिएको)
३	जग्गा विवाद	नारायणकुमारघलान	दिलबहादुर घलान	२०७९/०९/१६	फछ्र्यौट
४	लेनदेन	हेमकाजी स्याङतान	राजकुमार स्याङतान	२०७९/१०/१६	फछ्र्यौट

घ्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
ह्यूटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

५	लेनदेन	दुदिमाया लो	राजकुमार वि.क.	२०७९/११/०४	फछ्यौंट
६	लेनदेन	नोर्बु लामा	मित्र बम्जन	२०८०/०२/०९	प्रक्रियामा रहेको
सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र बाट समाधान गरिएका विवादहरु					
१	घरायसी	वैजन्तीमाला घिसिङ	सेर बहादुर वाईवा	२०७९/०९/०७	फछ्यौंट
२	लेनदेन	बुनार बहादुर स्याङतान	पंञ्चलाल बम्जन	२०७९/०९/१२	फछ्यौंट
३	कुटपिट	भिम बहादुर थिङ	टिका बहादुर थिङ	२०७९/०८/१६	फछ्यौंट
४	घरेलु विवाद	कालीमायां स्याङतान	कामी सिं स्याङतान	२०७९/०६/०४	फछ्यौंट

(ग) स्थानीय ऐन,नियम कार्यविधि, निर्देशिका सम्वन्धी व्यवस्था

गाउँपालिकाको कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ को नियम ४ को उपनियम ६ बमोजिम गठन गरिएको विद्यायन समितिको कार्य समेत सहजीकरण गरिने भएकोले सो शाखाबाट सम्पादन गरिएका नियमित कार्यहरुका अतिरिक्त तपसिल बमोजिम विधेयकहरु अन्तिम मस्यौदा तयार गरी कानुनको रुपमा प्रमाणीकरण गराई कार्यान्वयनमा ल्याईएकोछ ।

- योजना तर्जुमा कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि,२०७७
- सरसफाई तथा फोहर मैला व्यवस्थापन कार्यविधि,२०७६
- एम्वुलेन्स संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि ,२०७९
- शहरी विकास तथा घर नक्सा सम्वन्धी मापदण्ड ,

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- हाट बजार संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि,
- वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत व्वस्थापन ऐन,

३.४ गाउँपालिकाका कानूनहरुको विवरण

घ्याङलेख गाउँपालिका कार्य सम्पादन चुस्त दुरुस्त बनाउन हाल सम्म तपसिल बमोजिम कानूनहरु स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेकाछन् ।

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

क्र.स.	गाउँसभा/का.पा. बाट स्वीकृत मिति	ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड
ऐनहरु		
१	२०७५।०३।२८ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७४
२	२०७५।०३।२८ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७४
३	२०७५।०३।२८ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७४
४	२०७५।०३।१० सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको न्यायिक समितिको उजुरी, कार्वाहीकिनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि सम्बन्धमाव्यवस्थागर्न बनेको ऐन, २०७५
५	२०७५।०३।२५ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७५
६	२०७५।०३।२५ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७५
७	२०७६।३।३० सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७६
८	२०७६।३।३० सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७६
९	२०७७।३।२५ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७७
१०	२०७७।३।२५ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७७
११	२०७७।०३।२५ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको कानून, २०७७
१२	२०७७।०३।२५ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको कृषि व्यवसाय प्रवर्धन ऐन, २०७७
१३	२०७७।०३।२५ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन, २०७७
१४	२०७७।०९।२७ सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७७
१५	२०७८।०३।१० सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७८
१६	२०७८।०३।१० सभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७८
१७	२०७७।९।२७ गाउंसभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विनियोजन ऐन (संशोधन) २०७७
१८	२०७७।९।२७ गाउंसभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन (संशोधन), २०७७
१९	२०७७।९।२७ गाउंसभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आधारभुत सरसफाई तथा फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०७७
२०	२०७७।९।२७ गाउंसभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सार्वजनिक-निजी साझेदारी ऐन, २०७७
२१	२०७९।०९।२०गाउँसभा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी ऐन, २०७९

घ्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२२	२०७९।०९।२०गाउँसभा	आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७९
२३	२०७९।०९।२०गाउँसभा	स्थानीय सेवा ऐन, २०७९
२४	२०७९।०९।२०गाउँसभा	पूर्वाधार व्यवस्थापन ऐन, २०७९
२५	२०७९।०९।२०गाउँसभा	सडक तथा सार्वजनिक मापदण्ड निर्धारण ऐन, २०७९
२६	२०७९।०९।२०गाउँसभा	सहकारी ऐन, २०७९
२७	२०७९।०९।२०गाउँसभा	स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७९
२८	२०७९।०९।२०गाउँसभा	गाउँ प्रहरी ऐन, २०७९
२९	२०७९।०९।२०गाउँसभा	शिक्षा ऐन, २०७६ को पहिलो संशोधन २०७९
३०	२०७९।०९।२०गाउँसभा	संघ संस्था दर्ता ऐन, २०७९

नीतिहरु

१	२०७७।९।२७ गाउंसभा	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति, २०७७

नियमावलीहरु

१	२०७४।०३।२७ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको बैठक संचालन सम्बन्धी (कार्यविधि) नियमावली, २०७४
२	२०७४।०३।२७ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४
३	२०७४।०३।२७ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको (कार्य सम्पादन) नियमावली, २०७४
४	२०७६।१२।१० का.पा	कार्यपालिका निर्णय वा आदेश अधिकार पत्रको प्रमाणिकरण (कार्यविधि) सम्बन्धमा व्यवस्था गर्ने बनेको नियमावली,२०७६
५	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयका कर्मचारीहरुको आचार संहिता सम्बन्धी नियमावली, २०७६
६	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको शिक्षा नियमावली, २०७६
७	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सहकारी नियमावली, २०७९
८	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७६ को पहिलो संशोधन, २०७९
९	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९
१०	२०७९।०९।१३ का.पा.	संस्था दर्ता तथा नियमन सम्वन्धी नियमावली, २०७९

कार्यविधिहरु

१	२०७४।१२।२७ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२	२०७४।१२।२७ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४
३	२०७६।१।१२ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको व्यवसायदर्ता, नविकरण कार्यविधि, २०७६
४	२०७६।३।५ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको अपांगता भएका व्यक्तिको परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि, २०७६
५	२०७६।५।८ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकामा करारमा प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६
६	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको स्थानीय राजपत्रको कार्यविधि, २०७६
७	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको "घ" वर्गको निर्माण व्यवशायको इजाजत-पत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६
८	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको अनुदानतथाआर्थिक सहायता कार्यविधि, २०७६
९	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र कार्य संचालन विधि, २०७६
१०	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको एकीकृत सम्पति कर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
११	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको मर्मत संभार कोष परिचालन कार्यविधि, २०७६
१२	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको एफ.एम. रेडियो (व्यवस्थापनतथा संचालन) कार्यविधि, २०७६
१३	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको टोल बिकास संस्था गठन तथा संचालन कार्यविधि, २०७६
१४	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको बाल गृह संचालन कार्यविधि, २०७६
१५	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको बालबिबाह बिरुद्ध कार्यक्रम संचालनखर्च कार्यविधि, २०७६
१६	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सडक बालबालिका व्यवस्थापन खर्च कार्यविधि, २०७६
१७	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको नदि तथा अन्य सार्वजनिक क्षेत्रको सरसफाई सम्वन्धी कार्यविधि, २०७६
१८	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको व्यवसाय कर सम्वन्धी कार्यविधि, २०७६
१९	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
२०	२०७६।१२।१० का.पा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि, (पहिलो संशोधन) २०७६
२१	२०७७।११।१३ का.पा	घ्याङलेख गाउँकार्यपालिका अन्तर्गत समिति/ उपसमिति गठन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
२२	२०७७।११।१३ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सार्वजनिक जवाफदेहिता प्रवर्दन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
२३	२०७७।११।१३ का.पा	टोल विकास संस्था (गठन तथा परिचालन) संशोधित कार्यविधि, २०७७

घ्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२४	२०७७।११।१३ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सूचना तथ ।अभिलेख केन्द्रको स्थापना तथा संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
२५	२०७७।९।२४ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिका कार्यपालिका अन्तर्गत समिति/उपसमिति गठन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
२६	२०७७।९।२४ का.पा.	१० शैयाको अस्पताल संचालन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
२७	२०७७।९।२४ का.पा.	कृषि समूह दर्ता सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
२८	२०७७।९।२४ का.पा.	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
२९	२०७७।९।२४ का.पा.	फोहरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३०	२०७७।९।२४ का.पा.	गाउँ अनुशासन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३१	२०७७।९।२४ का.पा.	फरफारक कार्यविधि, २०७७
३२	२०७७।९।२४ का.पा.	बालमैत्री स्थानीय शासन तथा बाल संरक्षण कार्यविधि, २०७७
३३	२०७७।९।२४ का.पा.	भवन निर्माण सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३४	२०७७।९।२४ का.पा.	राजस्व संकलन तथा आयोजना व्यवस्थापन सेवा (कन्टेन्जेन्सी) खर्च सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३५	२०७७।९।२४ का.पा.	श्रमिक वर्ग, असहाय र विपन्न घरपरिवारलाई राहत उपलब्ध गराईने सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३६	२०७७।९।२४ का.पा.	संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३७	२०७७।९।२४ का.पा.	संस्था दर्ता तथा नवीकरण सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३८	२०७७।९।२४ का.पा.	सार्वजनिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
३९	२०७७।९।२४ का.पा.	सीपमूलक एवम् व्यवसायिक तालिम केन्द्र सन्चालन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४०	२०७७।९।२४ का.पा.	सूचना तथा अभिलेख केन्द्र व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४१	२०७७।९।२४ का.पा.	स्वास्थ्य संस्था सन्चालन तथा व्यवस्थापन समिति सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४२	२०७७।९।२४ का.पा.	घ्याङलेखको छहारी, शिक्षित छोरी बुहारी कार्यक्रम सन्चालन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४३	२०७७।९।२४ का.पा.	पशुगोठ तथा भकारो सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४४	२०७७।९।२४ का.पा.	अध्यक्ष पकेट ग्रामीण कुखुरा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४५	२०७७।९।२४ का.पा.	अध्यक्ष पकेट प्याकेज ग्रामीण बाखा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७

घ्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

४६	२०७७।९।२४ का.पा.	अध्यक्ष पकेट प्याकेज ग्रामीण बंगुर प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४७	२०७७।९।२४ का.पा.	कुखुरा फार्म (खोर सुधार) कार्यान्वयन कार्यक्रम सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४८	२०७७।९।२४ का.पा.	लोकल कुखुरा श्रोतकेन्द्र स्थापना कार्यान्वयन कार्यक्रम सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४९	२०७७।९।२४ का.पा.	हिउदे घाँस, वर्षे घाँस तथा डाले घाँसहरुको श्रोत केन्द्र स्थापना कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
५०	२०७७।९।२४ का.पा.	टोल विकास संस्था गठन तथा परिचालन (पहिलो संशोधित कार्यविधि) २०७७
५१	२०७७।९।२४ का.पा.	मेलमिलाप सम्बन्धि कार्यविधि, २०७७
५२	२०७७।९।२४ का.पा.	स्थानीय बाल अधिकार समिति गठन तथा सञ्चालन निर्धारण कार्यविधि, २०७७
५३	२०७७।९।२४ का.पा.	परजिवि नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
५४	२०७७।९।२४ का.पा.	५० प्रतिशत अनुदानमा लागत साझेदारी पशुपंक्षी पालन सञ्चालन कार्यविधि, २०७७
५५	२०७८।३।९ का.पा.	स्थानीय तहको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको कार्य संचालन कार्यविधि, २०७८
५६	२०७८।३।९ का.पा.	स्थानीय तहको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिको कार्य संचालन कार्यविधि, २०७८
५७	२०७८।३।९ का.पा.	स्थानीय तहको राजस्व परामर्श समितिको कार्य संचालन कार्यविधि, २०७८
५८	२०७८।३।९ का.पा.	गाउँपालिका मेलमिलापन केन्द्र संचालन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७८
५९	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको 'घ, वर्गको निर्माण व्यवशायको ईजाजत सम्वन्धि कार्यविधि, २०७६ को पहिलो संशोधन २०७९
६०	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाका आयोजना व्यवस्थापन तथा संचालन कार्यविधि, २०७९
६१	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपलकाको यान्त्रिक उपकरण संचालन सम्वन्धि कार्यविधि, २०७९
६२	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाका कृषक समूह दर्ता कार्यविधि, २०७९
६३	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाका कृषक समूह गठन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९
६४	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको संचित कोषको आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्वन्धि कार्यविधि, २०७९
६५	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको स्थानीय तहको योजना प्रक्रियामा युवा सहभागिता सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
६६	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको लैंगिक हिंसा निवारण कोष संचालन कार्यविधि, २०७९
६७	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको करारमा प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्वन्धी कार्यविधि, २०७६ को पहिलो संधोशन, २०७९

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हाकुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

६८	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको एम्बुलेन्स सेवा संचालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
६९	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाई तथा स्वच्छता सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
७०	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको स्थानीय तहको अनुगमन तथा सुरपरीवेक्षण समितिको कार्यविधि, २०७९
७१	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विषयगत समिति (कार्य संचालन) कार्यविधि, २०७९
७२	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको कृषि तथा पशुपालन उत्पादन तथा बजारीकरण साझेदारी कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७९
७३	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको खेलकुद विकास समिति (गठन एवम् संचालन) सम्वन्धि कार्यविधि, २०७९
७४	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको मेलमिलापन एकाई (गठन एवम् संचालन) सम्वन्धि कार्यविधि, २०७९
७५	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सामुदायिक सिकाइ केन्द्र (गठन एवम् संचालन) सम्वन्धि कार्यविधि, २०७९
७६	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको संक्षिप्त बातावरणीय अध्यन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन सम्वन्धि कार्यविधि, २०७९
७७	२०७९।०९।१३ का.पा.	राष्ट्रिय व्यवशायिक योग्यता प्रणाली कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७९
७८	२०७९।०९।१३ का.पा.	नमूना विद्यालय विकास कार्यक्रम कार्यविधि, २०७९

आचारसंहिता

१	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिको पदाधिकारीहरुको आचार संहिता , २०७६
२	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिको कर्मचारीहरुको आचार संहिता , २०७६
३	२०७७।९।२४ का.पा.	बालमैत्री आचार संहिता २०७६

निर्देशिकाहरु

१	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको उर्जा विकास सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६
२	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको विज्ञापन कर निर्देशिका, २०७६
३	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाबाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७६
४	२०७६।१२।१० का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको जेष्ठ नागरिक परिचय-पत्रवितरण निर्देशिका, २०७६
५	२०७७।९।२४ का.पा.	बाल समूह गठन तथा सहजीकरण निर्देशिका, २०७७
६	२०७७।९।२४ का.पा.	मदिरा नियन्त्रण सम्वन्धी निर्देशिका, २०७७

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हयुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

७	२०७७।९।२४ का.पा.	मझौला तथा ठुला फार्म निर्देशिका,२०७७
८	२०७७।९।२४ का.पा.	सार्वजनिक-निजी साझेदारी योजना संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७७
९	२०७७।९।२४ का.पा.	आन्तरिक लेखापरीक्षण निर्देशिका, २०७७
१०	२०७७।९।२४ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७७
११	२०७७।११।१३ का.पा	बाल समूह गठन तथा सहजीकरण निर्देशिका, २०७७
मापदण्डहरु		
१	२०७६।५।८ का.पा	घ्याङलेख गाउँपालिकाको सहकारी दर्ता, संचालन, लेखापरीक्षण, अनुगमन तथा नियमन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६
२	२०७७।९।२४ का.पा.	वंगुर फार्म सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७
३	२०७७।९।२४ का.पा.	गाई फार्म सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७
४	२०७७।९।२४ का.पा.	बाखा फार्म सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७
५	२०७७।९।२४ का.पा.	ब्रोईलर कुखुरा फार्म व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड
६	२०७७।९।२४ का.पा.	मासु पसल सुधार सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७
७	२०७७।९।२४ का.पा.	डेरी पसल सुधार सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७
८	२०७७।९।२४ का.पा.	परीक्षामा खटिने कर्मचारीहरुको सेवा सुविधा सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७
९	२०७८।०३।०९ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको भवन निर्माण मापदण्ड, २०७८
१०	२०७९।०९।१३ का.पा.	सेवा प्रवाह मापदण्ड, २०७९
११	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको खर्च सम्वन्धी मापदण्ड, २०७९
१२	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको भवन निर्माण मापदण्ड, २०७८ को संशोधन २०७९
दिग्दर्शन		
१	२०७७।९।२४ का.पा.	स्थानीय तहको बार्षिक बजेट तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७७
२	२०७९।०९।१३ का.पा.	घ्याङलेख गाउँपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली दिग्दर्शन, २०७९,

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

३.५ अनुगमन सम्वन्धी व्यवस्था :

न्याय प्रशासन ऐन,२०७३ को दफा २१ तथा जिल्ला अदालत नियमावली,२०७५ को नियम ९४ बमोजिम सम्मानित सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट अनुगमन गरी आवश्यक सुझाव ,सल्लाह सहित अनुगमन भएको छ ।

३.६ मुख्य उपलब्धी

- दैनिक प्रशासनिक तथा नियमित कार्यहरु सफलता पुर्वक सम्पादन गरिनु,
- न्यायिक समितिका १० वटा बैठक संचालन भई न्यायिक समिति समक्ष पेश भएका विभिन्न ४ वटा उजुरी सम्वन्धी छलफल गरी मिलापत्र गरिएको साथै २ वटा ठाडो उजुरीको सम्वन्धीत पक्षलाई बोलाई मेलमिलाप गरि पठाईएको छ भने १वटा उजुरीको छलफल गरि फछ्यौट गर्न बाँकी रहेको छ भने सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रबाट ४ वटा विवादहरु समाधान भएको छ ।
- घ्याङलेख गाउँपालिका न्यायिक समिति द्धारा न्यायिक समिति र सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रबाट निरुपण गर्न सकिने विवादको वारेमा वडा स्तरिय अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिएको छ ।
- घ्याङलेख गाउँपालिका लाई समेत विपक्षी बनाई उच्च अदालत पाटनमा दायर भएको उत्प्रेषणको रिट निवेदन सम्वन्धमा प्रतिउत्तर पेश गरि आवश्यक कारवाही अगाडि बढाई मुद्दा गाउँपालिकाको पक्षमा फैसला भएको छ ।।
- गाउँपालिकाका विभिन्न समितिहरुको बैठकमा कानूनी परामर्श सहित विभिन्न मितिमा संचालन भएका बैठकहरुमा सहभागि भई सहजीकरण गरिएकोछ ।

घ्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- कार्यपालिका बैठक संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्थापकीय प्रबन्ध मिलाउन नियमित सहयोग गरीएको छ ।
- न्यायिक समिति (कार्यविधि) ऐन, २०७५ बमोजिम न्यायिक समितिको सचिवालय व्यवस्थापन गर्न कानूनी ईकाइ व्यवस्थापन गरिएकोछ। सो कार्यविधिको मस्यौदा तयार गरी विद्येयक समिति मार्फत प्रक्रिया अनुसार कानूनको रुपमा प्रमाणिकरण गराई कार्यान्वयन गरिएकोछ ।

- योजना तर्जुमा कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि,२०७७
- सरसफाई तथा फोहर मैला व्यवस्थापन कार्यविधि,२०७६
- एम्वुलेन्स संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि ,२०७९
- शहरी विकास तथा घर नक्सा सम्वन्धी मापदण्ड ,
- हाट बजार संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि,
- वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत व्स्थापन ऐन,

३.७ स्थानीय तहमा न्यायिक समिति : अवसर

सरकार संचालनका सहत्वपूर्ण अङ्गहरु मध्ये न्यायपालिका एक महत्वपूर्ण अङ्ग हो । व्यवस्थापिकाले तयार गरेको कानून कार्यपालिकाले कार्यान्वयन गर्दछ। यस क्रममा कानूनमा देखिएका अस्पष्टतालाई व्याख्या गर्ने र विबाद निरुपण गर्ने काम न्यायपालिकाले गर्दछ ।

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विश्वका केही देशहरुले अभ्यास गर्दै आएको स्थानीय तहको अदालती अभ्यास नेपालमा सुरुको अवस्थामा छ ।

लोकतान्त्रीक गणतन्त्रको स्थापनापछि स्थानीय तहदेखि नै सुदृढ एवम् सबल बनाउनको लागि स्थानीय नेतृत्व,स्थानीय कानून र स्थानीय सरकारको व्यवस्थापनका लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐनले स्थानीय तहमा न्यायिक समितिको व्यवस्था गरेको छ ।

उल्लेखित विवादका विषय बाहेकका विषयहरु पनि न्यायिक समितिले मेलमिलापका माध्यमबाट टुङ्गो लगाउनु पर्छ । न्यायिक समितिमा निवेदन वा फिराद पेश भएपछि विपक्षीका नाउँमा म्याद पठाउने, प्रतिउत्तर बुझ्ने, प्रमाणको परिक्षण,साक्षी परिक्षण गर्ने,मेलमिलापका लागि दुवै पक्षलाई उत्प्रेरित गर्ने लगायत सबै प्रक्रिया टुङ्ग्याएर मात्र समितिले निर्णय गर्नुपर्छ । निर्णय गर्दा तीनवटै सदस्यको सहमति नभए दुई जनाको निर्णयले फैसला गरिन्छ । फैसलामा समिति संयोजक अनिवार्य हुनुपर्छ । यस निर्णयमा चित्त नबुझ्ने पक्षलाई पुनरावेदनका लागि म्याद दिने व्यवस्था समेत गरिएको छ ।

३.८ स्थानीय तहमा न्यायिक समिति : चुनौती

स्थानीय तहमा अदालती अभ्यासको सुरुवात निकै नै सकारात्मक र प्रभावकारी कदम भए पनि न्याय सम्पादन गर्दा देहाय चुनौतिहरु रहेकाछन् ।

- न्याय सम्पादनका क्रममा कानूनी ज्ञानको अभाव हुनु तथा प्राविधिक ज्ञानको कमी रहनु,
- यथेष्ट प्रमाणको मूल्याङ्कन नगरी फैसला हुनसक्ने,
- चुनाव बाट आएका जनप्रतिनिधि इजलासमा हुने भएकाले राजनीतिक पूर्वाग्रहपन हुनसक्ने

घ्याङलेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- कुनै पनि मुद्दामा सिधै जिल्ला अदालतमा जान सकिने भएकाले राजनीतिक रुपले फरक विचारका व्यक्तिहरु सिधै जिल्ला अदालतमा मात्र जान सक्ने ।

३.९ सुझाव

न्यायिक समितिको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धमा देहाय बमोजिम सुझावहरु पेश गरिएको छ ।

- संघीय तथा प्रदेश तहबाट बेला बखतमा गाउँपालिका तथा वडाहरुमा न्याय कानून सम्वन्धी प्रशिक्षण दिनुपर्ने,
- न्यायिक समितिका सदस्यहरुलाई विभिन्न तालिम तथा अभिमुखिकरण गोष्ठीमा सहभागी गराई क्षमता अभिवृद्धि गराउनु पर्ने,
- न्यायिक समितिको सचिवालय र ईजलास यथाशिघ्र व्यवस्थापन गरिनु पर्ने,
- विकासका नाममा रहेका विनास , वातावरणीय रुपमा प्रभाव मूल्याङ्कन नगरी गरिएको विकास, सरकारी जग्गामा आफु खुसी प्रयोग आदि नियन्त्रण गर्नका लागि समेत स्थानीय अदालत वा न्यायिक समितिको आवश्यकता महसुस भएको हुँदा ईजलास यथाशिघ्र व्यवस्थापन गरिनु पर्ने,
- न्यायका मान्य सिद्धान्तको अधिनमा रही प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त बमोजिम हुने गरी प्रभावकारी न्याय सम्पादन गरी छिटोभन्दा छिटो,कम खर्चिलो प्रभावकारी न्याय दिने अभ्यासको सुरुवात गर्न न्यायिक समितिको सचिवालय र ईजलास यथाशिघ्र व्यवस्थापन गरिनु पर्ने,

ग्याङ्लेख गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय हायुटार, सिन्धुली बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

राम कुमार कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- मेलमिलाप केन्द्रहरु स्थापना गरी कार्य सम्पादनमा सहजीकरण गर्न व्यवस्था मिलाउनु पर्ने
- मेलमिलापकर्ता सम्वन्धी तालीम संचालन गरी मेलमिलापकर्ता तयार गर्नु पर्ने ।

३.१० न्यायिक समिति र अपेक्षा

- न्यायिक समितिबाट न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउन संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट देहाय बमोजिम अपेक्षा राखिएकोछ ।
- न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्रिको लागि समय समयमा कानून सम्वन्धी तालीमहरु संचालन गरिनु पर्ने,
- न्यायिक समितिको सचिवालय तथा कानून मामिला शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न न्याय तथा कानून सम्वन्धी सेवाकालीन तालीम संचालन गराई दिनुपर्ने,
- ईजलास संचालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी प्राविधिक क्षमता अभिवृद्वि गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनु पर्ने,
- न्यायिक समिति मार्फत भए गरेका काम कारवाहीको नियमित अनुगमन गरी पृष्ठपोषण गराईनु पर्ने,
- न्यायिक समिति मार्फत भए गरेका काम कारवाहीहरुको नियमित अनुगमन गरी पृष्ठपोषण गराईनु पर्ने,
- न्यायिक समितिलांई तालीमका साथै पदाधिकारी कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गराउन अवलोकन भ्रमण गराईनु पर्ने ।

त्याङलेख गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हायुटार, सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

तयार गर्ने
प्रकाश खतिवडा
न्यायिक सहजकर्ता